

UCHWAŁA NR LIV/1094/18

RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 22 marca 2018 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017” za 2017 rok.

Na podstawie art. 12 pkt 4 i art. 4 ust. 1 pkt 3a) oraz art. 92 ust.1 pkt 1 i ust.2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1868 z późn. zm.), w związku z art. 180 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.)

**Rada Miasta Katowice
uchwała:**

§1. Przyjąć sprawozdanie z realizacji w 2017 roku „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Katowice

Krystyna Siejna

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
POWIATOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2015 – 2017**
**przyjętego Uchwałą Nr XII/220/15 Rady Miasta
Katowice**
z dnia 25 czerwca 2015 roku
ZA 2017 ROK

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
ZADANIE I Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej.....	6
ZADANIE II Szkolenie i kwalifikacja kandydatów	7
ZADANIE III Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej.....	13
ZADANIE IV Przygotowanie rodziny zastępczej na przyjęcie dziecka	14
ZADANIE V Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych.....	18
ZADANIE VI Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodziny zastępczej.....	21
ZADANIE VII Usamodzielnienie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	25
Koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017” za 2017 r.....	27
Podsumowanie	28

Wprowadzenie

Zgodnie z art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.), do zadań powiatu należy między innymi:

- opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych,
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym, opuszczającym różne formy pieczy zastępczej rodzinnej bądź instytucjonalnej,
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych i rodzin pomocowych,
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej przez tworzenie grup wsparcia i udzielanie poradnictwa specjalistycznego,
- prowadzenie rejestru danych o rodzinach zastępczych i kandydatach,
- finansowanie świadczeń należnych rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych oraz usamodzielnianym wychowankom.

W latach 2015-2017 w mieście Katowice zadania organizatora pieczy zastępczej realizowane były przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W strukturach organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach funkcjonuje specjalnie do tego celu powołany Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, zatrudniający wysoko wyspecjalizowaną kadrę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto jeden koordynator zatrudniony jest w Dziale ds. Rodzin z Dziećmi i Poradnictwa Specjalistycznego (1 etat) w celu współpracy z zawodowymi rodzinami zastępczymi.

W 2017 r. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał 22 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (22 etaty), 7 psychologów (7 etatów, w tym 1 etat głównego specjalisty psychologa) oraz 1 pedagoga (1 etat). W 2017 r. w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach pracowały łącznie 32 osoby.

Najważniejszym celem rodziny zastępczej jest zapewnienie dziecku stabilnego środowiska wychowawczego i sprawowanie pieczy zastępczej nad dzieckiem – osobiście, aż do czasu jego powrotu do rodziny pochodzenia, adopcji, usamodzielnienia lub zapewnienia opieki i wychowania w innej formie (np. w placówce leczniczej, resocjalizacyjnej albo w domu pomocy społecznej). W swoich działaniach rodzina zastępcza powinna mieć na względzie zwłaszcza podmiotowość dziecka oraz jego prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z krewnymi i innymi bliskimi osobami, zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Rodziny zastępcze dzielimy na:

- rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- rodziny zastępcze zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistyczne.

Dane liczbowe, dotyczące liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Katowic oraz liczby dzieci w nich przebywających prezentuje tabela.

Rodziny zastępcze w Katowicach	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	384	375	369*	372
- rodziny zastępcze spokrewnione	251	243	236	236
- rodziny zastępcze niezawodowe	123	121	125	125
- rodziny zastępcze zawodowe	10	11	9	11

*jedna rodzina pełni równocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej

Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych na terenie Katowic	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Dzieci w rodzinach zastępczych ogółem, w tym:	537	519	514**	518
- w rodzinach zastępczych spokrewnionych	325	319	297	297
- w rodzinach zastępczych niezawodowych	150	144	159	159
- w rodzinach zastępczych zawodowych	62	56	59	62

**jedno dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej, a następnie w niezawodowej

W okresie pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej (niezależnie od jej typu), każdemu dziecku zapewnia się ustabilizowane życie rodzinne i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. Poszanowanie prawa dziecka do utrzymania więzi z rodziną pochodzenia przejawia się ustaleniem terminarza odwiedzin rodziców, rodzeństwa bądź dziadków. Zależnie od dalszych losów dziecka, zawodowe rodziny zastępcze w okresie sprawozdawczym przyjmowały też wizyty kandydatów na rodziny adopcyjne i zastępcze.

W 2017 r. w zawodowych rodzinach zastępczych w Katowicach przebywało **łącznie 59 dzieci**, w tym 30 dzieci przyjęto w 2017 r.

Wiek dzieci, przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Ogółem, w tym:	61	56	59	62
- 0-11 mies.	7	8	17	20
- 12-23 mies.	15	18	10	10
- do 3 lat	15	7	11	7
- do 4 lat	5	5	4	5
- do 5 lat	5	4	3	5
- dzieci starsze	14	14	14	15

Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego

W pogotowiu rodzinnym dziecko może zostać umieszczone na czas trwania sprawy opiekuńczej w sądzie - na podstawie tymczasowego postanowienia sądu. W przypadku pozostawionych przez matki noworodków, pogotowia rodzinne odbierają dzieci ze szpitala osobiście, na podstawie tymczasowego postanowienia sądu i skierowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Pogotowie rodzinne ma ponadto obowiązek przyjęcia dziecka doprowadzonego przez policję (częstokroć w godzinach wieczornych lub nocnych). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach każdorazowo zawiadamia sąd o umieszczeniu dziecka w pogotowiu rodzinnym. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną (rodzice zrzekli się prawa do wychowania własnego dziecka lub zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) są zgłaszane do ośrodków adopcyjnych, w celu poszukiwania odpowiednich rodzin adopcyjnych. Przypadki pozostawienia noworodka zgłaszane są do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach bezpośrednio przez szpitale. Na terenie Katowic w 2017 r. działały 4 pogotowia rodzinne (w roku 2015 i 2016 – 5 pogotowia). W ciągu całego 2017 r. w pogotowia rodzinnych przebywało łącznie **40 dzieci** (w 2015 r. – 46 dzieci, w 2016 r. – 37 dzieci).

Zawodowe rodziny zastępcze (długoterminowe)

Zawodowe rodziny zastępcze sprawują długookresową pieczę zastępczą. Taka forma pieczy zastępczej jest najbardziej korzystnym rozwiązaniem przede wszystkim dla wielodzietnych rodzeństw, które z powodu różnicy wieku nie miałyby szansy na wspólny pobyt w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W latach 2015-2017 r. na terenie Katowic funkcjonowały 4 rodziny zastępcze zawodowe, które w 2017 r. pełniły pieczę zastępczą nad **17 dzieci** (w tym 4 rodzeństwa). W 2015 r. w zawodowych rodzinach zastępczych przebywało 12 dzieci, a w 2016 r. – 15 dzieci.

W okresie sprawozdawczym, tj. w 2017 r. 2 dzieci zwolniono do rodzin adopcyjnych, 2 dzieci przeniesiono do spokrewnionej rodziny zastępczej a 1 dziecko powróciło pod opiekę matki.

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne zapewniają całodobową opiekę, wychowanie i pielęgnację dzieci chorych, niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie, wymagających specyficznych oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych.

W roku 2017 w Katowicach funkcjonowała 1 zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna (w latach 2015 i 2016 – 2 rodziny, z czego jedna przeszła na emeryturę). Zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna w 2017 r. opiekowała się dwojgiem dzieci (rodzeństwo lat 15 i 16) ze zdiagnozowanym głębokim, pełnoobjawowym zespołem FAS (Fetal Alcohol Syndrome - alkoholowy zespół płodowy) oraz towarzyszącymi niepełnosprawnościami narządów słuchu i wzroku, nadpobudliwością psychoruchową i deficytami uwagi. Chłopcy prezentowali nasilające się zachowania aspołeczne i antyspołeczne (arogancja, agresja, kradzieże, pobicia, wulgaryzmy, przewiska, niszczenie mienia prywatnego i społecznego, kłamstwa, zainteresowanie treściami pornograficznymi), a także negatywizm szkolny, zachowania ryzykowne (picie, palenie, narkotyzowanie się, włóczęgostwo) i nie przestrzegali norm. Mimo pobytu do czerwca 2017 r. jednego z wychowanków w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Gliwicach, zachowania niepożądane nie ustąpiły, a wręcz nasiliły się. Opiekunowie zdecydowali się złożyć w Sądzie Rejonowym w Katowicach wniosek o rozwiązanie rodziny zastępczej i umieszczenie chłopców w placówkach wychowawczych.

Na 2018 r. zaplanowano zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych oraz utrzymanie niezmięnionej liczby rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. W związku z powyższym, liczba nowopowstałych spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych powinna być co najmniej równa liczbie rozwiązywanych rodzin zastępczych – z powodu usamodzielniania się wychowanków lub z innych przyczyn, np. – adopcja dziecka, umieszczenie w innych formach całodobowej pieczy lub jego powrót pod opiekę rodziców, a także – z powodu nieprawidłowego wypełniania obowiązków rodziny zastępczej. Z kolei odnośnie zawodowych rodzin zastępczych, na 2018 r. zaplanowano zawarcie co najmniej 2 nowych umów oraz zwiększenie rocznego przepływu dzieci do 62.

ZADANIE I Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej

1. Kolportaż ulotek i plakatów na terenie miasta, w szczególności w placówkach służby zdrowia, placówkach oświatowych, związkach zawodowych, innych organizacjach społecznych, w jednostkach organizacyjnych miasta

Jednym z zadań powiatu w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej jest tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych i rodzin pomocowych. W okresie sprawozdawczym, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, przy wsparciu Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, rozpowszechniał materiały promocyjne, zachęcające mieszkańców miasta do podejmowania funkcji rodziny zastępczej.

W 2017 r. dzięki współpracy z Filharmonią Śląską, Fundacją ING Dzieciom, Komunikacyjnym Związkiem Komunalnym Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, Katowice Miasto Ogrodów – Instytucją Kultury im. Krystyny Bochenek, Oddziałem Śląskim Narodowego Funduszu Zdrowia i Uniwersytetem Śląskim promowano rodzicielstwo zastępcze, głównie poprzez dystrybucję 3 000 szt. ulotek oraz 30 szt. plakatów.

2. Nawiązanie kontaktu z mediami lokalnymi w celu propagowania idei zastępczego rodzicielstwa

W 2017 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach kontynuował realizację kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego. Jej celem było pozyskanie spośród mieszkańców Katowic kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych.

Na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w okresie od 25.05.2017 r. do 14.06.2017 r. na antenie TVP 3 Katowice, w przerwach reklamowych emitowano film, reklamujący kampanię. Ponadto na telebimie, zlokalizowanym na Spółdzielczym Domu Handlowym „Skarbek” w Katowicach, w okresie od 05.10.2017 r. do 04.11.2017 r. emitowano 20-sekundowy spot reklamowy. Na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, w ramach umów zawartych z Przedsiębiorstwem Komunikacji Miejskiej Katowice, w okresie od 15.09.2017 r. do 15.10.2017 r. w 20 autobusach komunikacji miejskiej umieszczono 40 dwustronnych plakatów w formacie A3. Ponadto w okresie od 01.12.2017 r. do 28.02.2018 r. zlecono promocję kampanii poprzez oklejenie tylnej szyby 5 autobusów komunikacji miejskiej, kursujących w centrum Katowic, grafiką promującą rodzicielstwo zastępcze.

3. Stała informacja na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2017 r. stale dostępna była informacja, dotycząca warunków, jakie należy spełnić aby ubiegać się o ustanowienie rodziną zastępczą. Ponadto osoby odwiedzające stronę internetową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, mogły uzyskać podstawową wiedzę odnośnie procesu kwalifikacyjnego kandydatów na rodziny zastępcze, rodzajów rodzin zastępczych oraz świadczeń na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach umieszczonych.

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach umieszczał na stronie internetowej informacje, dotyczące grupy wsparcia dla spokrewnionych rodzin zastępczych, szkoleń dla nowoustanawianych spokrewnionych rodzin zastępczych oraz szkoleń grupowych dla zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych.

Ogółem, w 2017 r. odnotowano **510 odsłon** strony internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, w części dotyczącej rodzicielstwa zastępczego. W porównaniu do lat ubiegłych, odnotowano znaczący wzrost liczby odsłon (w latach 2015-2016 poniżej 200 odsłon).

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

Z przeprowadzonego w 2017 r. monitoringu efektywności prowadzonych form promocji wynika, iż do Zespołu ds. Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach zgłosiły się telefonicznie lub osobiście 92 osoby z zapytaniem o rodzicielstwo zastępcze (liczba osób zainteresowanych przez cały okres realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”

utrzymuje się na stałym poziomie około 100 osób rocznie). Osoby te powzięły informacje na ten temat ze strony internetowej MOPS lub Miasta Katowice, otrzymały ulotkę, widziały plakat. Niektórzy deklaruowali, że pozyskiwali informacje od innych osób, w tym znajomych, innych rodzin zastępczych, kuratorów, pracowników socjalnych, pracowników placówek opiekuńczo - wychowawczych, prawnika lub uzyskały je w instytucjach (na przykład w sądzie). W kolejnych latach należy kontynuować intensywną kampanię na rzecz zastępczego rodzicielstwa.

ZADANIE II Szkolenie i kwalifikacja kandydatów

1. Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w latach 2015-2017 przystępowali do procesu kwalifikacyjnego.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach sporządzali opinie oraz gromadzili dokumentację, w celu potwierdzenia spełniania warunków, wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.). Z przepisu wynika, że pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom przebywającym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, zapewniającym odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny,
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem.

Kandydaci spełniający powyższe warunki, byli następnie kierowani do udziału w szkoleniu.

Kandydaci do pełnienia roli rodziny zastępczej	Liczba kandydatów w 2015 r.	Liczba kandydatów w 2016 r.	Liczba kandydatów w 2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Rodziny ubiegające się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej	64 w tym 1 rodzina to kandydaci na zawodową rodzinę zastępczą (89 osób)	69 w tym 1 rodzina to kandydaci na zawodową rodzinę zastępczą (95 osób)	75 w tym 1 rodzina to kandydaci na zawodową rodzinę zastępczą (106 osób)	75
Rodziny pozytywnie zaopiniowane	37	21	32	32
Rodziny negatywnie zaopiniowane	33	41	29	29

W 2017 r. koordynatorzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przyjęli wnioski o przeprowadzenie analizy sytuacji osobistej, rodzinnej, zdrowotnej, zawodowej i majątkowej **75 rodzin - 106 osób**. W 2015 r. było to 64 rodzin (89 osób), natomiast w 2016 r. - 69 rodzin (95 osób), deklarujących wolę ubiegania się o ustanowienie ich rodziną zastępczą, z których jedna rodzina ubiegała się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Jeszcze przed rozpoczęciem procesu opiniowania, **8 rodzin – 10 osób** zrezygnowało z udziału w procedurze kwalifikacyjnej (w 2015 r. nikt nie zrezygnował, w 2016 r. 7 rodzin, 9 osób). Łącznie w okresie sprawozdawczym, tj. w 2017 r. zaopiniowano **61 rodzin** (w 2015 r. – 70 rodzin, w 2016 r. 62 rodziny). Wydano 29 opinii negatywnych (w 2015 r. –

33 negatywne opinie, w 2016 r. – 41 negatywnych opinii), z uwagi na niespełnianie przez kandydatów wymienionych powyżej warunków ustawowych, niezbędnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Tym samym osoby te nie zostały skierowane na szkolenie.

Kandydaci, którzy uzyskali negatywną opinię – aż w 9 przypadkach w 2017 r. zostali ustanowieni przez sąd rodzinami zastępczymi, w 1 przypadku dziecko trafiło do placówki opiekuńczo-wychowawczej, w 3 przypadkach dzieci zostały powierzone kandydatom w pieczę, w jednym przypadku kandydaci zdecydowali się na pełnienie funkcji rodziny zaprzyjaźnionej w Domu Dziecka „Zakątek”. W 5 przypadkach nadal toczy się postępowanie sądowe, a w 1 przypadku sąd zwrócił się o ponowne zaopiniowanie kandydatów.

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

W latach 2015-2017 zaobserwowano zwiększenie liczby osób, zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, co może być skutkiem regularnie prowadzonej kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego. Należy zaznaczyć, iż 2017 r. również katowickie rodziny zastępcze podejmowały inicjatywy, promujące rodzicielstwo zastępcze. Ponadto z pozyskiwanych od kandydatów informacji wynika, że coraz częściej informacje o możliwości pełnienia funkcji rodziny zastępczej przekazywane są osobom zainteresowanym przez pracowników sądów i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

W związku z zaplanowanym utrzymaniem liczby rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci co najmniej na poziomie z 2017 r., niezbędne jest zaopiniowanie podobnej liczby kandydatów. Nie można jednak przewidywać ilości rodzin, które będą zaopiniowane pozytywnie i negatywnie.

2. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do prowadzenia rodziny zastępczej

Pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach prowadzili szkolenia dla kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze oraz dla nowoustanowionych przez sąd rodzin zastępczych spokrewnionych. Podobnie jak w latach ubiegłych, cykle szkoleń realizowane były w okresie od marca do maja 2017 r. oraz od września do listopada 2017 r. Celem każdego cyklu szkolenia, prowadzonego w 2017 r., było przygotowanie kandydatów i nowych rodzin zastępczych spokrewnionych do lepszego pełnienia swojej funkcji, łatwiejszego radzenia sobie z problemami swoich wychowanków oraz pełnego rozumienia ich potrzeb.

3. Zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

Pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili badanie potrzeb szkoleniowych rodzin zastępczych. Na podstawie wyników badania wyłoniono tematy szkoleń i sporządzono harmonogram szkoleniowy na 2017 r.

W II kwartale 2017 r. rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe wzięły udział w szkoleniu pt. **„Metody wychowawcze przydatne w pracy z nastolatkiem”**. W szkoleniu udział wzięło **18** osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej. Szkolenie przeprowadzono metodą warsztatową i obejmowało 5 godzin szkoleniowych. Celem szkolenia było przekazanie uczestnikom wiedzy na temat podstawowych zasad komunikacji z nastolatkiem, sposobów radzenia sobie z trudnymi emocjami u adolescentów i motywowania nastolatka do nauki, wykonywania poleceń, planowania przyszłości i podejmowania aktywności życiowej. Ponadto podczas szkolenia uczestnicy mogli wzbogacić umiejętności radzenia sobie z przejawami „buntu nastolatka”, dostosowania zasad do potrzeb nastolatka i sytuacji rodzinnej (także w rozumieniu umiejętności adekwatnego dostosowywania granic do relacji).

We wrześniu 2017 r. zostało przeprowadzone szkolenie dla spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych pt. **„Warsztat skutecznej komunikacji”**, którego celem było poszerzenie wiedzy rodzin zastępczych z zakresu zasad prawidłowej komunikacji w rodzinie, zwiększenie otwartości na komunikowanie potrzeb i emocji w relacji z dzieckiem, wzrost umiejętności w zakresie podtrzymywania więzi poprzez umiejętne komunikowanie swoich potrzeb i oczekiwań wobec dziecka. W pięciogodzinnym szkoleniu udział wzięło 7 osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i 7 pełniących funkcję rodziny niezawodowej. Szkolenie zrealizowane przez psychologów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach dało uczestnikom możliwość podniesienia kwalifikacji i kompetencji wychowawczych.

W dniu 17 października 2017 r. 16 osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej wzięło udział w szkoleniu pt. „**ABC właściwego odżywiania**”. Szkolenie przeprowadzone zostało metodą warsztatową przez psychologa i dietetyka, obejmowało 5 godzin szkoleniowych. Celem szkolenia było wzbogacenie wiedzy rodzin zastępczych na temat zasad prawidłowego odżywiania i wpływu diety na zdrowie dzieci, a także radzenia sobie z trudnościami, pojawiającymi się w obszarze odżywiania (odmawianie jedzenia, ograniczone preferencje żywieniowe, zaburzenia odżywiania takie jak anoreksja, bulimia czy ortoreksja). Omówiono czynniki ryzyka powstawania zaburzeń odżywiania, a także kwestię postrzegania własnego ciała przez dzieci. Omówiono rolę rodziny i najbliższego otoczenia w przeciwdziałaniu trudnościom, związanym z zaburzeniami odżywiania oraz sposoby udzielania pomocy (wczesne reagowanie i profilaktyka).

Szkolenia dla rodzin zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Grupy rodzin zastępczych	6	4	3	3
Osoby, które wzięły udział w szkoleniach grupowych	70	38	48	45
Godziny szkoleń grupowych	23	19	15	15

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

Zauważalna wyraźna różnica między 2015 r. i 2017 r. w poszczególnych wskaźnikach wynika z faktu, iż w 2015 r. przeprowadzono 5 edycji szkolenia pt. „Problemy dorastania i adolescencji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych”. Tematyka pracy z dorastającą młodzieżą cieszyła się zainteresowaniem rodzin zastępczych, a do udziału w szkoleniu zgłosiła się duża ilość osób. W kolejnych latach szkolenia dotyczące pracy z nastolatkiem były kontynuowane. Zaobserwowano zainteresowanie rodzin udziałem w szkoleniach tematycznych, realizowanych przez psychologów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Pozwalają one rodzinom zastępczym wzmacniać swoje umiejętności i kompetencje oraz poszerzają ich wiedzę. Tematyka szkoleń była ponadto odpowiedzią na konkretne zapotrzebowanie, zgłoszone przez rodziny zastępcze. Prognozowana liczba szkoleń w 2018 r. zostanie utrzymana na poziomie z 2017 r., a ich tematyka ponownie będzie odpowiedzią na zgłaszane zapotrzebowanie.

4. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą

W latach 2015-2017 poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków z terenu Katowic realizowane było przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, zatrudniający wysoko wykwalifikowaną kadrę merytoryczną psychologów i pedagoga. W okresie sprawozdawczym poradnictwo specjalistyczne obejmowało diagnozowanie problemów rodzin zastępczych, ich zasobów i barier oraz udzielanie specjalistycznego wsparcia, pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Poradnictwo specjalistyczne miało na celu wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu powierzonej im funkcji, wzmocnienie poczucia ich odpowiedzialności za wychowanie dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, adekwatne spostrzeganie swoich problemów oraz problemów dzieci, rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodzin zastępczych, podniesienie świadomości rodziny poprzez zwrócenie uwagi na indywidualne potrzeby jej członków. Rodzinom zastępczym udzielano również wsparcia w radzeniu sobie z pojawiającymi się kryzysami czy problemami. Z kolei poradnictwo specjalistyczne skierowane

do młodzieży, miało na celu wzrost umiejętności planowania swojej przyszłości oraz naukę budowania celów życiowych poprzez wykorzystywanie własnych zasobów.

Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Udzielone porady specjalistyczne ogółem	296	537	700	700
Osoby, które skorzystały z porad psychologiczno – pedagogicznych*	173	226	297	297

*rodzice zastępczy, dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych oraz usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych

W 2017 r. w stosunku do lat 2015-2016 nastąpił wyraźny wzrost zapotrzebowania na wsparcie w postaci poradnictwa specjalistycznego dla rodzin zastępczych, dlatego w 2018 r. planuje się utrzymanie liczby świadczonych porad na poziomie z 2017 r.

W latach 2015-2017 odbywały się ponadto spotkania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych z terenu Katowic. Grupa wsparcia dawała możliwość dalszego rozwoju nabytych podczas szkoleń kompetencji oraz dzielenia się swoim doświadczeniem, związanym z rodzicielstwem zastępczym. Podejmowane w czasie spotkań zagadnienia wynikały z bieżących przeżyć uczestników i codziennych wydarzeń wychowawczych, były wzbogacane o treści służące podniesieniu kwalifikacji oraz rozwojowi osobistemu spokrewnionych rodzin zastępczych. Spotkania grupy wsparcia były prowadzone przez psychologa i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. W 2017 r. odbyło się 7 spotkań grupy wsparcia (w 2015 r. - 10 spotkań, w 2016 r. – 10 spotkań). Na 2018 r. zaplanowano 8 spotkań grupy wsparcia dla spokrewnionych rodzin zastępczych. Prowadzona jest także grupa wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych.

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

W ostatnich latach wzrosła liczba porad specjalistycznych (psychologicznych i pedagogicznych), udzielanych rodzinom zastępczym, dzieciom w nich umieszczonym oraz wychowankom. Wzrost ten z jednej strony wynika z ustabilizowanej sytuacji kadrowej - zwiększyła się liczba osób udzielających wsparcia rodzinom, a z drugiej strony z większej świadomości rodzin i gotowości do korzystania ze specjalistycznego wsparcia.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach informują rodziny zastępcze o możliwości skorzystania z bezpłatnej pomocy specjalistów. Ponadto psychologowie i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach często towarzyszą koordynatorom w wizytach w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej, udzielając porad bezpośrednio w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej.

W kolejnych latach należy kontynuować wypracowane dobre praktyki wspierające w postaci grup wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego, w tym w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej.

5. Analiza sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów

Stosownie do art. 42 ust. 1 pkt 5b) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, których predyspozycje oraz motywacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zostały potwierdzone opinią psychologa. W 2017 r. psychologowie oraz pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach kontynuowali wykonywanie badań psychologicznych i pedagogicznych kandydatów na rodziny zastępcze. Na podstawie wyników badań sporządzana była opinia psychologiczno – pedagogiczna, stanowiąca element całościowej oceny kandydatów.

Opiniowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Opinie psychologiczno – pedagogiczne	64	57*	57	57
Osoby, którym wykonano badania	89	82**	90	90

*4 rodziny były badane w 2015 r. i na podstawie tych badań sporządzono opinie, a 1 rodzina otrzymała opinię w 2017 r., ponieważ badania wykonano z końcem 2016 r.

**4 osoby miały aktualne badania, wykonane w 2015 r.

W 2017 r. w przypadku 4 rodzin na wniosek Sądu Rejonowego w Katowicach sporządzono ponowne opinie, w tym dla 2 rodzin (2 osoby), które opiniowane były w 2016 r. Z uwagi na krótki okres czasu, jaki upłynął od ostatnich badań psychologiczno - pedagogicznych, odstąpiono od ich ponownego wykonania.

W przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą, zgodnie z art. 73 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), piecza zastępcza nad dzieckiem może zostać powierzona rodzinie pomocowej, w szczególności w okresie:

- wypoczynku zawodowej rodziny zastępczej,
- udziału rodziny zastępczej w szkoleniach,
- pobytu rodziny zastępczej w szpitalu,
- innych nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej.

Rodziną pomocową może zostać funkcjonująca zawodowa lub niezawodowa rodzina zastępcza albo osoby przeszkolone do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub rodziny adopcyjnej. Kandydaci na rodziny pomocowe muszą zatem spełniać wszystkie warunki, stawiane kandydatom na rodziny zastępcze.

Z kolei placówki opiekuńczo-wychowawcze w realizacji swoich zadań współpracują między innymi z osobami, które podejmują się wspierania ich działań wychowawczych, w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia. Stosownie do treści art. 96 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.), kandydaci na **rodziny zaprzyjaźnione** muszą uzyskać pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W latach 2016-2017 Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach na wniosek placówek opiekuńczo – wychowawczych, działających na terenie miasta Katowice, opiniował kandydatów na **rodziny zaprzyjaźnione**. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspólnie z psychologami sporządzali opinie oraz gromadzili dokumentację, potwierdzającą spełnianie przez kandydatów na rodzinę zaprzyjaźnioną warunków, wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.). Psycholodzy i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzali badania w celu określenia predyspozycji i motywacji kandydatów do pełnienia powyższej funkcji.

Badania psychologiczne rodzin zaprzyjaźnionych i pomocowych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Opinie dotyczące predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zaprzyjaźnionej i pomocowej	Nie przeprowadzono badań	3	7*	4
Osoby, którym wykonano badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zaprzyjaźnionej i pomocowej	-	5	11	4

*jedna opinia została sporządzona w 2017 r. na podstawie badań psychologiczno - pedagogicznych, przeprowadzonych w 2016 r.

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

W latach 2015-2017 zwiększyła się liczba osób, którym przeprowadzono badania pedagogiczno-psychologiczne. Ich celem jest określenie predyspozycji i motywacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, pomocowej lub zaprzyjaźnionej. Wzrost ilości zgłaszających się osób, przyczynił się do zwiększenia ilości przeprowadzanych badań pedagogiczno - psychologicznych. Dla realizacji założonego celu w postaci utrzymania liczby funkcjonujących rodzin zastępczych, pomocowych i zaprzyjaźnionych co najmniej na poziomie z 2017 r., w kolejnych latach ilość przeprowadzanych badań i opinii powinna również być stała lub wyższa w przypadku sporządzania opinii negatywnych.

6. Skierowanie osób spełniających podstawowe kryteria ustawowe na szkolenie

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej są obowiązani do posiadania świadectwa ukończenia szkolenia, przy czym kandydaci na zawodowe i niezawodowe rodziny zastępcze mają obowiązek ukończenia szkolenia, prowadzonego według programu szkolenia, zatwierdzonego przez ministra właściwego do spraw rodziny, a kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione mogą być przeszkoleni według indywidualnego planu szkolenia, w zależności od potrzeb konkretnej rodziny i dziecka. Po wstępnej akceptacji kandydata do pełnienia roli rodziny zastępczej, dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków ustawowych do pełnienia tej funkcji, zgodnie z art. 43 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.), kandydaci są kierowani do odbycia szkolenia.

Szkolenia dla kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze w okresie sprawozdawczym prowadzone były przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach - na podstawie programu, zatwierdzonego przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Odbywają się one w ciągu roku w dwóch cyklach – wiosennym i jesiennym. Ilość przeprowadzanych szkoleń jest adekwatna do potrzeb zgłaszających się kandydatów na spokrewnione rodziny zastępcze.

Natomiast kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe byli kierowani na szkolenie prowadzone przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom, według programu zatwierdzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach Kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione (osoby)	28	24	27 (szkolenie grupowe) oraz 15 (szkolenie indywidualne)	25
Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe (osoby)	25	12	20	20
Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom Kandydaci na rodziny zastępcze zawodowe (osoby)	4	0	0	4

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

Liczba osób, biorących udział w szkoleniach dla kandydatów na rodziny zastępcze, zależy od uzyskania wstępnej akceptacji spełniania warunków wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), a także od wydanych przez sąd postanowień, ustanawiających rodziny zastępcze bez wymaganego szkolenia.

Na 2018 r. zaplanowano utrzymanie liczby przeszkolonych kandydatów na podobnym poziomie, co jest niezbędne do utrzymania stałej liczby funkcjonujących rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych oraz zaplanowano przeszkolenie 4 osób – kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej w celu poszerzenia możliwości miasta Katowice w zakresie kierowania dziećmi do zawodowej rodziny zastępczej.

7. Na wniosek kandydatów - wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego zawierającego poświadczenie ukończenia szkolenia oraz spełnianie podstawowych warunków ustawowych

Na wniosek kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej, który posiada świadectwo ukończenia szkolenia, o którym mowa powyżej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach jest obowiązany wydać zaświadczenie kwalifikacyjne, zawierające potwierdzenie ukończenia tego szkolenia oraz spełniania warunków ustawowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2017 r. na wniosek kandydatów wydano **17 zaświadczeń kwalifikacyjnych** (w 2015 r. – 11 zaświadczeń, w 2016 r. - 4 zaświadczenia).

ZADANIE III Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej

1. Bieżące gromadzenie, aktualizowanie i uzupełnianie danych dotyczących osób

- **zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,**
- **pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka**

W latach 2015-2017 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, na bieżąco gromadził, aktualizował i uzupełniał dane w rejestrach. Obowiązek ten wynika z art. 46 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.). Rejestry obejmują następujące dane:

- dane osobowe, w tym imię i nazwisko, data urodzenia, obywatelstwo, adres zamieszkania, stan cywilny,
- wykształcenie oraz zawód i miejsce pracy i źródła dochodu,
- dane o warunkach mieszkaniowych,
- data i wynik zaświadczenia lekarskiego oraz opinii z badań psychologicznych,
- ukończone szkolenia,
- liczba dzieci, pozostających pod opieką rodziny zastępczej,
- czy rodzina pełni funkcję zawodowej rodziny zastępczej.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco aktualizują dane o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej oraz o osobach, które już sprawują pieczę zastępczą. W Katowicach nie funkcjonują rodzinne domy dziecka oraz w okresie sprawozdawczym żadna osoba nie ubiegała się i nie uzyskała kwalifikacji do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

2. Przekazywanie zgromadzonych danych do sądu rodzinnego

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, jak również osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej są obowiązane do poinformowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach o każdej zmianie danych, gromadzonych w rejestrach. Ponadto osoby te mają obowiązek przedłożenia co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, wystawionej przez psychologa. Dane z rejestru Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach na bieżąco przekazuje do Sądu Rejonowego w Katowicach.

W latach 2015-2017 do Sądu Rejonowego w Katowicach przekazano dane z rejestru o następującej liczbie rodzin:

Przekazanie danych z rejestru do sądu	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej	10	2	9	11
Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej niezawodowej	117	74	108	110

ZADANIE IV Przygotowanie rodziny zastępczej na przyjęcie dziecka

1. Udzielenie szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym informacji o rodzeństwie, zapewnienie w miarę możliwości kontaktu z dzieckiem przed jego umieszczeniem w danej rodzinie zastępczej

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu, a w przypadkach interwencyjnych, dziecko może być doprowadzone do zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego przez Policję albo Straż Graniczną. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, ma obowiązek gromadzenia i przekazywania rodzinom zastępczym szczegółowych informacji, dotyczących sytuacji prawnej i rodzinnej przyjmowanego dziecka. Ponadto rodzina zastępcza w miarę możliwości powinna mieć zapewniony kontakt z dzieckiem jeszcze przed jego umieszczeniem w tej rodzinie.

W 2017 r. sąd ustanowił **35 nowych rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych**, zamieszkałych w Katowicach, w których umieszczono **51 dzieci**. Rodzinom przekazano podstawowe informacje odnośnie sytuacji przyjmowanych dzieci oraz zapewniono kontakt z dziećmi w okresie postępowania sądowego o umieszczenie w rodzinie zastępczej. Ponadto do Katowic przeprowadziły się z miast ościennych **3 rodziny zastępcze**, pod opieką których pozostaje **3 dzieci**. W 2017 r. sąd ustanowił też na stałe **5 rodzin zastępczych niezawodowych**, które w 2016 r. były związane tymczasowo, tj. do czasu ukończenia szkolenia przez kandydatów. W rodzinach tych przebywa **10 dzieci**.

Jedynie zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego, z racji pełnionej funkcji interwencyjnej, nie miały możliwości wcześniejszego nawiązania kontaktu z dziećmi, które do tych pogotowi były przyjmowane. W 2017 r. do **4 pogotowi rodzinnych** przyjęto **26 dzieci**. Informacje odnośnie sytuacji prawnej i rodzinnej dzieci przyjętych do pogotowi rodzinnych, przekazywano rodzinom niezwłocznie po przyjęciu dziecka, a w przypadku dzieci z rodzin, które wcześniej nie były znane pracownikom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach (nie korzystały z żadnej formy wsparcia) – informacje przekazywano pogotowiom rodzinnym w miarę ich pozyskiwania. Pozostałe **zawodowe rodziny zastępcze** przyjęły w 2017 r. **4 dzieci**.

2. Przekazanie rodzinie zastępczej wymaganej prawem dokumentacji

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach ma obowiązek przekazania rodzinie zastępczej dokumentacji umieszczanego w danej rodzinie zastępczej dziecka, nie później niż w dniu poprzedzającym przyjęcie dziecka, a w przypadku umieszczenia dziecka wymagającego natychmiastowej pomocy lub w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, dokumentacja była przekazywana rodzinie zastępczej niezwłocznie po przyjęciu dziecka. Art. 38 a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.) nakazuje przekazanie rodzinie zastępczej następujących dokumentów:

- odpis aktu urodzenia,
- orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej,

- dokumentacja o stanie zdrowia dziecka,
- dokumentacja szkolna,
- diagnoza psychofizyczna,
- informacja o specjalnych potrzebach edukacyjnych przyjmowanego do rodziny zastępczej dziecka,
- plan pracy z rodziną lub informacja o sytuacji rodziny dziecka.

W celu realizacji powyższego zadania, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mają prawo do uzyskania informacji oraz otrzymania lub wglądu do wszelkiej dostępnej dokumentacji, w tym prawnej i medycznej, dotyczącej przyjętego dziecka. W latach 2015-2017 koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na bieżąco gromadzili i przekazywali nowoustanawianym rodzinom zastępczym wymaganą prawem dokumentację dzieci. W przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych, dokumentacja dzieci zazwyczaj znajdowała się w posiadaniu rodziny zastępczej jeszcze przed jej ustanowieniem przez sąd.

3. Objęcie rodziny zastępczej wsparciem i pomocą koordynatora pieczy zastępczej

Rodziny zastępcze obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dla rodzin zastępczych, zamieszkałych na terenie Katowic, wyznacza Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach - jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej może być osoba, legitymująca się wykształceniem wyższym na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na dowolnym kierunku, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji oraz posiadająca co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dzieckiem i rodziną (także jako rodzina zastępcza). Zadania koordynatora szczegółowo opisuje art. 77 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), który wymienia między innymi udzielenie pomocy w realizacji pieczy zastępczej, przygotowanie planu pomocy dziecku i zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym – psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej. Koordynator obejmuje też swoim wsparciem pełnoletnich wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej.

W 2017 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach współpracowali z **354 spokrewnionymi i niezawodowymi rodzinami zastępczymi** oraz z **78 usamodzielnianymi wychowankami**. Wśród rodzin zastępczych, korzystających ze wsparcia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, znalazły się również 3 rodziny zastępcze, które przeprowadziły się do Katowic z innych miast. Ponadto w 2017 r. koordynator rodzinnej pieczy zastępczej Działu ds. Rodzin z Dziećmi i Poradnictwa Specjalistycznego współpracował z **9 zawodowymi rodzinami zastępczymi** oraz 1 niezawodową rodziną zastępczą, która wcześniej pełniła funkcję zawodowej rodziny zastępczej, a obecnie korzysta z emerytury, jednocześnie kontynuując pieczę zastępczą nad jedną niepełnoletnią, niepełnosprawną wychowanką.

Pozostałe rodziny zastępcze, nieobjęte wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w 2017 r. korzystały ze wsparcia w postaci pracy socjalnej pracowników socjalnych, zatrudnianych w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Rodzinom zastępczym oraz rodzicom naturalnym dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, w latach 2015-2017 oferowane było ponadto specjalistyczne poradnictwo, w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz w Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

Rodzinom zastępczym przekazywano ponadto informacje na temat organizacji pozarządowych, które organizowały zajęcia dla dzieci. Zachęcano rodziny zastępcze do udziału w następujących wydarzeniach:

- projekt „Włącz się! Program aktywizacji zawodowej i społecznej w Katowicach”, w ramach którego dzieci z rodzin zastępczych i usamodzielniani wychowankowie mogli uzyskać certyfikat językowy,
- projekt Towarzystwa „Nasz Dom” pod nazwą „Kierunek samodzielność”; celem projektu była pomoc młodym, ambitnym osobom, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w lepszym starciu w dorosłe życie,

- konkurs literacki „Opowiem Ci bajkę”, organizowany przez Towarzystwo Nasz Dom wraz z Fundacją Pramerica, skierowany do dzieci i młodzieży w wieku od 13 do 18 lat z pieczy zastępczej instytucjonalnej i rodzinnej,
- konkurs „Akademia Letniej Przygody” Fundacji Ernst & Young, skierowany do rodzin zastępczych spokrewnionych, które wychowują dzieci w wieku szkolnym (7- 18 lat), dzięki któremu można było uzyskać dofinansowanie do wyjazdu zorganizowanego (obóz, kolonie), w ramach którego dziecko mogło rozwijać swoje pasje i zdobywać nowe umiejętności,
- konkurs Fundacji Ernst & Young „Wygraj Rodzinne Wakacje”, umożliwiający wszystkim formom rodzinnej pieczy zastępczej uzyskanie dofinansowania do wspólnych, rodzinnych wyjazdów wakacyjnych,
- projekt Miasta Ogrodów „Dobra/nocka”, łączący spotkania czytelnicze z warsztatami artystycznymi i teatrzykiem kukiełkowym; projekt dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Ponadto katowickie rodziny zastępcze (niezawodowe i spokrewnione) w 2017 r., w ramach inicjatywy lokalnej pod tytułem „Nowe słońce – rodzina zastępcza szansą i nadzieją dla dzieci”, przygotowały obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Celem inicjatywy było rozpropagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz zasygnalizowanie mieszkańcom Katowic, jak duże znaczenie ma zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w formach rodzinnych. W ramach tej inicjatywy w kwietniu 2017 r. zostały przeprowadzone wśród dzieci i młodzieży z klubów i świetlic specjalistycznych warsztaty, połączone z konkursem plastycznym pod takim samym tytułem. Zwieńczeniem konkursu była wystawa nagrodzonych prac, zorganizowana na przełomie maja i czerwca 2017 r. Prace wystawione zostały na Rynku w Katowicach. Dodatkowo w dniu 30.05.2017 r. w Sali Teatralnej Pałacu Młodzieży w Katowicach odbyła się konferencja, podczas której wręczono nagrody laureatom konkursu plastycznego oraz wyróżnienia dla rodzin zastępczych. Wysłuchano prelekcji Tomasza i Agnieszki Polkowskich z Fundacji „Dziecko i Rodzina” z Warszawy, psychologów z Regionalnego Ośrodka Metodyczno-Edukacyjnego „Metis” w Katowicach oraz przedstawicieli Urzędu Miasta Katowice. W czasie konferencji na dziedzińcu wewnętrznym Pałacu Młodzieży prowadzono atrakcyjne zajęcia dla dzieci - ruchowe, artystyczne i naukowe oraz gry i zabawy.

4. Przyznanie i realizacja świadczeń pieniężnych dla rodziny zastępczej

W latach 2015-2017 rodziny zastępcze miały prawo do otrzymywania świadczeń, związanych z pobytem dzieci w tych rodzinach. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach przyznawał i realizował następujące świadczenia:

- świadczenie na utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej w kwocie 660,00 zł miesięcznie,
- świadczenie na utrzymanie dziecka umieszczonego w zawodowej i niezawodowej rodzinie zastępczej w kwocie 1000,00 zł miesięcznie,
- dodatek na dziecko niepełnosprawne w kwocie 200,00 zł miesięcznie,
- dodatek wychowawczy dla każdego dziecka, umieszczonego w rodzinie zastępczej w kwocie 500,00 zł miesięcznie – od kwietnia 2016 r.,
- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, zgodnie z polityką świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w kwocie 500,00 zł jednorazowo w przypadku wypoczynku trwającego bez przerwy przez co najmniej 14 dni, a w przypadku wypoczynku krótszego, świadczenie przyznawano proporcjonalnie,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny zastępczej dziecka – jednorazowo w kwocie wynikającej ze zgłoszonych przez rodzinę zastępczą niezbędnych potrzeb, których zaspokojenie nie było możliwe z bieżących świadczeń na utrzymanie dziecka,
- środki na utrzymanie lokalu mieszkalnego zawodowej lub niezawodowej rodziny zastępczej w kwotach zależnych od przedstawionych dowodów poniesionych kosztów oraz od liczby osób wspólnie zamieszkujących,
- świadczenie dla zawodowej rodziny zastępczej na pokrycie kosztów, związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu, w kwocie zależnej od poniesionych kosztów i możliwości finansowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

Zrealizowane świadczenia	2015 r. (w zł)	2016 r. (w zł)	2017 r. (w zł)	Prognoza na 2018 r. (w zł)
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	4 519 443,38	4 360 552,29	4 356 945,49	4 368 702,00
Dodatek na dziecko niepełnosprawne	80 519,19	86 556,31	96 277,58	108 000,00
Dodatek wychowawczy	-	1 683 772,58	2 207 216,62	-*
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania	83 260,46	83 588,45	74 865,52	138 375,00
Jednorazowe świadczenie na pokrycie wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	26 715,97	18 349,00	11 490,55	35 000,00
Środki na utrzymanie lokalu mieszkalnego zawodowej lub niezawodowej rodziny zastępczej	128 921,81	109 133,23	134 949,22	124 800,00
Świadczenie na pokrycie kosztów niezbędnego remontu dla zawodowej rodziny zastępczej	20 000,00	12 209,64	4 372,09	18 000,00
Świadczenie związane z wystąpieniem zdarzenia losowego	735,68	-	-	-
Ogółem (w zł)	4 859 596,49	6 354 161,50	6 886 117,07	4 792 877,00

*dodatek wychowawczy nie jest świadczeniem wynikającym z „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020”, dlatego nie został ujęty jako koszt wykonania tego programu w 2018 r.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), zawodowe rodziny zastępcze na podstawie zawartych umów otrzymują wynagrodzenie. Jednocześnie na podstawie Uchwały nr XX/455/12 Rady Miasta Katowice z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie podwyższenia wysokości kwoty wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej zawodowej lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka (Dz.U. Województwa Śląskiego z 2012 r., poz. 1826), po roku od przyjęcia pierwszego dziecka do zawodowej rodziny zastępczej, wynagrodzenie ulega zwiększeniu o kwotę 1500 zł miesięcznie pod warunkiem uzyskania przez zawodową rodzinę zastępczą pozytywnej oceny organizatora pieczy zastępczej. W 2017 r. na wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych (wraz z obowiązkowymi obciążeniami pracodawcy w postaci składek na ubezpieczenia społeczne oraz składek na Fundusz Pracy), Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach wydatkował kwotę **558 398,74 zł.**

W przypadku pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej jednocześnie więcej niż 3 dzieci, na podstawie art. 57 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), rodzina ma prawo do pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego i przy opiece nad dziećmi. W 2017 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudnił na podstawie umów zleceń 6 osób do pomocy zawodowym rodzinom zastępczym. Osoby te za wykonane usługi otrzymywały wynagrodzenie w kwocie 13 zł. brutto za każdą godzinę, a ich zadaniem było nie tylko krótkotrwałe sprawowanie opieki nad dziećmi (np. w czasie, gdy zawodowa rodzina zastępcza jest z dzieckiem na rehabilitacji lub u lekarza), ale także wyjście z dzieckiem na plac zabaw, wykonanie prania, sprzątnięcie

mieszkania, drobne zakupy, prace pomocnicze itp. Na wynagrodzenia dla osób pomagających zawodowym rodzinom zastępczym w 2017 r. przeznaczono **50 656,04 zł**.

Ponadto w 2017 r. **7 rodzin pełniło funkcję rodziny pomocowej**. Łącznie w rodzinach pomocowych przebywało czasowo **16 dzieci** (na okres urlopu lub zwolnienia lekarskiego zawodowej rodziny zastępczej). Na wynagrodzenia dla rodzin pomocowych w 2017 r. przeznaczono **15 466,20 zł**.

ZADANIE V Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych

1. Pozyskanie kandydatów do prowadzenia zawodowych rodzin zastępczych, w tym specjalistycznych oraz pełniących funkcję pogotowia rodzinnego

W celu zapewnienia najmłodszym mieszkańcom Katowic pieczy zastępczej w rodzinnych formach, niezbędny jest stały rozwój sieci rodzin zastępczych, w tym zawodowych. Kandydaci, zgłaszający swoją gotowość do rozpoczęcia procesu kwalifikacyjnego i ubiegania się o ustanowienie rodziną zastępczą, jeszcze przed skierowaniem na szkolenie uzyskują pełną informację o rodzajach rodzin zastępczych, w tym – o rodzajach zawodowych rodzin zastępczych i możliwości ubiegania się o zawarcie umowy.

W okresie sprawozdawczym, w 2015 r. szkolenie dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze ukończyła pomyślnie jedna rodzina, która następnie zrezygnowała z ubiegania się o zawarcie umowy. W 2016 r. nie przyjęto zgłoszenia nowych kandydatów na zawodową rodzinę zastępczą. Z kolei w 2017 r. zgłosiła się jedna rodzina, która w latach przeszłych usamodzielniała 2 wychowanków jako niezawodowa rodzina zastępcza. Wychowankowie wyprowadzili się i od około 3 lat prawidłowo, samodzielnie funkcjonują w społeczeństwie. Rodzina ze względu na pozytywne doświadczenia z okresu sprawowania funkcji niezawodowej rodziny zastępczej, zgłosiła wolę podjęcia obowiązków zawodowej rodziny zastępczej. Kandydaci uzyskali pozytywną opinię i obecnie oczekują na szkolenie, które odbędzie się w I kwartale 2018 r.

2. Zawarcie nowych umów o pełnienie funkcji zawodowej rodziny w celu zwiększenia możliwości umieszczenia dzieci poniżej lat 7, które nie powinny być umieszczane w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej

Rodzina, która zgłosiła swoją kandydaturę do pełnienia obowiązków zawodowej rodziny zastępczej, pozytywnie przeszła ponowny proces kwalifikacyjny. W związku z tym po ukończeniu prawem przewidzianego szkolenia – w 2018 r. możliwe będzie zawarcie umowy o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej i umieszczenie co najmniej 3 dzieci.

3. Przekształcenie spełniających warunki wymienione w art. 54 ust. 1 lub w art. 54 ust. 2 niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe rodziny

Możliwość przekształcenia niezawodowej rodziny zastępczej w zawodową reguluje art. 54 oraz art. 56 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.). Przekształcenie jest możliwe pod warunkiem:

- pozytywnej opinii z badań psychologiczno-pedagogicznych, przeprowadzonych przez psychologa Działu ds. Rodzin z Dziećmi i Poradnictwa Specjalistycznego w związku ze złożonym wnioskiem,
- pozytywnej oceny posiadanych warunków mieszkaniowych rodziny zastępczej, odnośnie możliwości umieszczenia kolejnych dzieci, sporządzonej po wizycie pracowników Działu ds. Rodzin z Dziećmi,
- pozytywnej oceny dotychczasowego koordynatora rodziny zastępczej, wydanej na potrzeby przekształcenia,
- wyrażenia zgody na przyjęcie co najmniej 2 dzieci po zawarciu umowy, przy czym łączna liczba dzieci przebywających w tej rodzinie zastępczej po przekształceniu nie może przekraczać 3.

W okresie sprawozdawczym w 2015 r. zgłosiła się jedna niezawodowa rodzina zastępcza, spełniająca przesłanki do przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą. W 2016 i 2017 r. do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach nie zgłosiła się żadna niezawodowa rodzina zastępcza, która spełniałaby warunki do przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą.

4. Rodzina zastępcza po jej przekształceniu w zawodową rodzinę zastępczą może sprawować pieczę łącznie nad nie więcej niż 3 dzieci. Dopuszcza się możliwość sprawowania pieczy nad więcej niż 3 dzieci w przypadku przyjęcia rodzeństwa – za zgodą zawodowej rodziny zastępczej

W 2015 r. przekształcono 1 niezawodową rodzinę zastępczą w zawodową, natomiast w latach 2016-2017 nie zawarto żadnej umowy, przekształcającej niezawodową rodzinę zastępczą w zawodową.

Limity zawierania umów na poszczególne lata

a) dla nowo utworzonych rodzin zastępczych:

- w 2015 r. – 1 nowa umowa,
- w 2016 r. – 2 nowe umowy,
- w 2017 r. – 2 nowe umowy,

W 2015 r. nie zawarto umów o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej z nowymi kandydatami, ponieważ rodzina, która została pozytywnie zaopiniowana i pomyślnie przeszła badania oraz szkolenie, zrezygnowała z ubiegania się o zawarcie umowy.

W 2016 r. zawarto umowę o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej z 1 rodziną - o prowadzenie pogotowia rodzinnego. Rodzina wcześniej przez ponad 10 lat pełniła funkcję pogotowia rodzinnego, jednak od zakończenia poprzedniej umowy do zawarcia kolejnej minęło pół roku, dlatego konieczne było ponowne przeprowadzenie procesu kwalifikacyjnego.

W 2017 r. nie zawarto nowych umów o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej z powodu braku kandydatów, zainteresowanych pełnieniem funkcji zawodowej rodziny zastępczej, spełniających wszystkie ustawowe wymagania.

Na 2018 r. zaplanowano podpisanie umowy o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej z kandydatami, którzy obecnie oczekują na szkolenie.

b) dla rodzin zastępczych zawodowych przekształconych z rodzin zastępczych niezawodowych:

- w 2015 r. – 1 umowa,
- w 2016 r. – 1 umowa,
- w 2017 r. – 1 umowa,

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na bieżąco monitorują sytuację poszczególnych niezawodowych rodzin zastępczych. W przypadku spełniania przez niezawodową rodzinę zastępczą warunków do przekształcenia w zawodową, koordynatorzy informują rodzinę zastępczą o takiej możliwości, a także o koniecznej zgodzie na przyjęcie 2 dzieci, wskazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach.

W 2015 r. przyjęto zgłoszenie dwóch niezawodowych rodzin zastępczych o przekształcenie w zawodowe rodziny zastępcze. Jedna rodzina nie uzyskała pozytywnej opinii i nie została skierowana do dalszej procedury. Druga rodzina pomyślnie przeszła całą kwalifikację i została skierowana na prawem wymagane szkolenie dla kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze, które ukończyła z wynikiem pozytywnym. Z rodziną w dniu 28 grudnia 2015 r. zawarto umowę o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej.

W 2016 r. żadna niezawodowa rodzina zastępcza nie zgłosiła wniosku o przekształcenie w zawodową.

W 2017 r. jedna niezawodowa rodzina zastępcza złożyła wniosek o przekształcenie w zawodową rodzinę zastępczą. Rodzina nie była kierowana do dalszej procedury z powodu braku możliwości umieszczenia 2 dzieci (rodzina zastępcza niezawodowa opiekuje się 3 dziećmi i 1 uczącym się pełnoletnim wychowankiem) oraz z uwagi na zaawansowany wiek opiekunów.

5. Włączenie nowopowstałych zawodowych rodzin zastępczych do wsparcia, pomocy i nadzoru Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który prowadzi pracę z zawodowymi rodzinami zastępczymi, w 2015 r. pracował z 10 zawodowymi rodzinami zastępczymi, w 2016 r. – z 11 zawodowymi rodzinami

zastępczymi a w 2017 r. – z 9 zawodowymi rodzinami zastępczymi oraz 1 byłą zawodową rodziną zastępczą, która po przejściu na emeryturę nadal pełni pieczę zastępczą nad 1 nastoletnią, niepełnosprawną wychowanką. Współpraca z zawodowymi rodzinami zastępczymi w okresie sprawozdawczym przebiegała pomyślnie.

Dla ułatwienia zawodowym rodzinom zastępczym wykonywania ich zadań w obszarze związanym ze stanem zdrowia umieszczonych dzieci, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach w latach 2015-2017 kontynuował współpracę z:

- Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka,
- Wojewódzkim Zespołem Ochrony Zdrowia Matki, Dziecka i Młodzieży,
- Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,
- Specjalistyczną Poradnią Rodzinną,
- Centrum Opieki nad Dzieckiem Niepełnosprawnym,
- Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Oświatowym Dziennego Pobytu Dla Dzieci Niepełnosprawnych,
- Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym,
- Niepublicznym Centrum Usług Medycznych Neuro-Med,
- Chorzowskim Centrum Pediatrii i Onkologii,
- Pracownią Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Rozwojowych,
- Regionalną Fundacją Niewidomych,
- innymi placówkami służby zdrowia w Katowicach i w miastach ościennych.

Od III kwartału 2016 r. do wsparcia zawodowych rodzin zastępczych włączono psychologa oraz pedagoga. Psycholog wraz z pedagogiem Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, prowadzili poradnictwo specjalistyczne dla zawodowych rodzin zastępczych. W ramach wspomnianego poradnictwa w 2016 r. odbyły się 2 spotkania z 2 rodzinami zawodowymi (8 osób). Jednocześnie w okresie od października do grudnia 2016 r. psycholog prowadził indywidualne poradnictwo specjalistyczne dla zawodowych rodzin zastępczych oraz dla dzieci w nich umieszczonych, w ramach którego odbyło się 18 wizyt w miejscu zamieszkania zawodowej rodziny zastępczej. W 2017 r. wszystkie zawodowe rodziny zastępcze skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa, prowadzonego przez psychologa podczas wizyt w miejscu zamieszkania zawodowej rodziny zastępczej. Odbyło się łącznie 77 spotkań z rodzinami i dziećmi.

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych powinien umożliwiać powstawanie nowych miejsc opieki i wychowania dla małych dzieci, które z racji wieku lub niepełnosprawności nie mogłyby być umieszczone w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Jednocześnie zawodowe rodziny zastępcze dają możliwość wielokrotnego wykorzystania każdego miejsca, ponieważ rotacja dzieci w tych rodzinach jest znacznie większa niż w niezawodowych rodzinach zastępczych. W celu dalszego poszerzenia oferty zawodowej rodzinnej pieczy zastępczej, konieczne jest regularne zawieranie nowych umów oraz w miarę możliwości – przekształcanie niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe. Mimo, iż rocznie ponad 30 rodzin otrzymuje pozytywną opinię dla kandydatów na rodziny zastępcze, średnio tylko jedna rodzina wyraża zainteresowanie utworzeniem zawodowej rodziny zastępczej. Jako barierę, kandydaci wskazują konieczność rezygnacji z pracy zawodowej przez osobę, która będzie pobierała wynagrodzenie, brak gotowości do rozstań z kolejnymi podopiecznymi oraz konieczność objęcia opieką w tym samym czasie co najmniej 3 dzieci.

6. Podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych zawodowych poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, grupach wsparcia

Na zawodowe rodziny zastępcze został nałożony ustawowy obowiązek systematycznego podnoszenia kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach, co reguluje art. 51 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.). W latach 2015-2017 zawodowe rodziny zastępcze miały możliwość udziału w szkoleniach, przygotowanych i prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, które szczegółowo omówiono w Zadaniu II pkt 3. Ponadto do wszystkich zawodowych rodzin zastępczych rozsyłane były zewnętrzne oferty szkoleń, często

nieodpłatnych, co poszerzyło możliwość dokonania wyboru. Po ukończeniu szkolenia, zawodowa rodzina zastępcza otrzymywała dyplom lub zaświadczenie.

7. Rodzina zastępcza zawodowa jest zobowiązana do odbycia przynajmniej jednego szkolenia w wymiarze nie mniejszym niż 14 h dydaktycznych raz na 3 lata – wskazanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub innego wybranego przez siebie organizatora

W 2015 r. 4 rodziny ukończyły szkolenia „Przywiązanie i jego rola w pracy z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej” oraz „Problemy dorastania i adolescencji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych”, przy czym jedna z rodzin wzięła udział w obydwu szkoleniach.

W 2016 r. 3 zawodowe rodziny zastępcze ukończyły szkolenia przygotowane i prowadzone przez psychologów i pedagoga Zespołu ds. Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej „Tożsamość dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej – podtrzymywanie relacji z rodziną naturalną” oraz „ABC umiejętności wychowawczych”. Ponadto jedna zawodowa rodzina zastępcza rozpoczęła uczestnictwo w zewnętrznym programie Weekendowa Szkoła Rodzica, organizowanym przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom. Szkolenie zakończyło się w połowie 2017 r.

W 2017 r. jedna zawodowa rodzina zastępcza ukończyła szkolenie „Zasady zdrowego odżywiania, zaburzenia odżywiania”. Ponadto 1 zawodowa rodzina zastępcza rozpoczęła zewnętrzne szkolenie, organizowane przez Fundację Ernst&Young „Akademia Świadomego Rodzica”, które zakończy się w 2018 r.

W latach 2015-2017 każda zawodowa rodzina zastępcza ukończyła co najmniej jedno szkolenie, wypełniając tym samym warunek ponoszenia swoich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.

8. W przypadku, kiedy zawodowa rodzina zastępcza realizuje szkolenia we własnym zakresie, rodzina dostarcza do Działu ds. Rodzin z Dziećmi uzyskane zaświadczenia, dyplomy lub świadectwa

Zawodowa rodzina zastępcza, która w 2017 r. zakończyła udział w Weekendowej Szkole Rodzica, dostarczyła zaświadczenie o jego zakończeniu. Rodzina kontynuująca Akademię Świadomego Rodzica uzyska dyplom w 2018 r. Zawodowe rodziny zastępcze, które ukończyły szkolenia prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, otrzymały dyplomy. Kopie dyplomów złożono w aktach poszczególnych zawodowych rodzin zastępczych.

ZADANIE VI Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodziny zastępczej

1. Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej, niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach współpracował z Sądem Rejonowym, informując o całokształcie sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz o sytuacji rodziny pochodzenia dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzali oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej, niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci. Szczegółowe zasady dotyczące oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, uregulowane zostały w Rozdziale 4 powołanej ustawy.

Przeprowadzone oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
ogółem, w tym:	896	791	747	747
- w zawodowych rodzinach zastępczych	98	89	110	110
- oceny negatywne	13	26	16	-

Obserwowane zmiany w ilości sporządzanych ocen sytuacji dziecka i zasadności dalszego pobytu w pieczy zastępczej wynikają bezpośrednio z wieku wychowanków. Sukcesywnie zwiększa się liczba dzieci powyżej lat

3, które przebywają w spokrewnionych i niezawodowych rodzinach zastępczych. Z kolei na liczbę ocen sporządzanych w zawodowych rodzinach zastępczych duży wpływ ma rotacja dzieci oraz ich wiek – 65% dzieci ma mniej niż 3 lata.

Rodzinna piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną pochodzenia w celu umożliwienia dziecku powrotu do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie art. 77 ust. 1 p. 5) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), mają obowiązek zgłaszania do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

W 2017 r. do Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Katowicach zgłoszono **39 dzieci** z niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych (w 2015 r. – 23 dzieci, w 2016 r. – 35 dzieci), z czego jedno dziecko zostało zakwalifikowane do adopcji (w latach 2015-2016 nie zakwalifikowano do adopcji żadnego zgłoszonego dziecka z niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych). Pozostałe dzieci nie uzyskały kwalifikacji do adopcji z powodu długotrwałego pobytu w rodzinie zastępczej oraz głębokich więzi rodzinnych, łączących dzieci z rodzinami zastępczymi.

Ponadto do Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Katowicach oraz do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego filia w Sosnowcu w 2017 r. zgłoszono łącznie **9 dzieci** z zawodowych rodzin zastępczych (w 2015 r. – 20 dzieci, w 2016 r. – 9 dzieci). Wszystkie zgłoszone dzieci zostały zakwalifikowane do adopcji. W przypadku dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych, w 2017 r. złożono ponadto 10 wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej, 6 wniosków o zmianę formy pieczy zastępczej, 1 wniosek o umieszczenie dziecka w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym, 1 wniosek o powrót wychowanka pod ponowną opiekę matki oraz 1 wniosek o umieszczenie 2 wychowanków (rodzeństwo) w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym.

2. Przeprowadzanie oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji oraz jakości wykonywanej pracy nie później niż przed upływem roku od przyjęcia pierwszego dziecka, a następnie po roku od dokonania pierwszej oceny i kolejno co trzy lata

Przepisy art. 132-134 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.) regulują sprawę oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Pierwszej oceny dokonuje się nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od pierwszej oceny, a następne nie rzadziej, niż co 3 lata.

Przeprowadzone oceny rodzin zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Ogółem, w tym:	184	232	146	154
- negatywne	23	29	17	-

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

W 2017 r. porównaniu do 2016 r. zmniejszyła się liczba negatywnych ocen rodzin zastępczych, co wynika ze zintensyfikowanej pracy z rodzinami, prowadzonej przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i specjalistów, zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Katowicach. Celem pracy z rodzinami zastępczymi jest wzmacnianie ich zasobów i kompetencji, budowanie relacji oraz zwiększanie otwartości na rozwiązywanie bieżących problemów. Praca w tej formie będzie nadal kontynuowana w kolejnych latach.

3. Przeprowadzanie badań psychologiczno-pedagogicznych funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych co najmniej raz na dwa lata

Od 2016 r. w związku z nowelizacją ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), psycholodzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wykonują badania psychologiczne rodzicom zastępczym, pełniącym funkcję rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej. Badania te powinny być wykonywane co najmniej raz na dwa lata.

W okresie sprawozdawczym na podstawie wyników przeprowadzonych badań psychologicznych sporządzana była opinia, określająca predyspozycje i motywację rodziców zastępczych do dalszego pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej.

Badania psychologiczne rodzin zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Opinie dotyczące predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	67	49	56	64
Osoby stanowiące rodziny zastępcze, którym wykonano badania psychologiczne	101	79	81	90

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

Rodzina zastępcza zawodowa i niezawodowa co najmniej raz na dwa lata ma obowiązek uzyskania opinii psychologicznej w zakresie swoich predyspozycji oraz motywacji do dalszego sprawowania funkcji. Terminy kolejnych badań ustalane są indywidualnie, w zależności od daty poprzedniego badania.

4. W przypadku rodzin zastępczych zawodowych w celu ustalenia zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy, oceny oraz ponowne badania psychologiczno-pedagogiczne wykonuje się także na trzy miesiące przed wygaśnięciem tej umowy

Na przełomie 2014 i 2015 r. wszystkie zawodowe rodziny zastępcze przeszły badania psychologiczno - pedagogiczne (10 rodzin, 20 osób). Wyniki badań były pozytywne w zakresie motywacji do dalszego pełnienia tej funkcji. Z końcem 2016 r. oraz na początku 2017 r. wykonano kolejne badania psychologiczne zawodowych rodzin zastępczych. Wyniki badań także były pozytywne. Badania będą kontynuowane w kolejnych latach, zależnie od terminów, na jakie zostały zawarte umowy.

5. W przypadku kolejnej negatywnej oceny, kierowanie do sądu wniosku o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dziecku opieki w innej formie lub w innej rodzinie zastępczej

W sprawie **19 rodzin zastępczych** w 2017 r. złożono wnioski o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w innej formie (w 2015 r. – 14 wniosków, w 2016 r. – 36 wniosków). Powodem negatywnej oceny rodzin zastępczych w okresie sprawozdawczym było niespełnianie przez rodzinę zastępczą podstawowych przesłanek do pełnienia tej roli, opisanych w ZADANIU II pkt 1, wymienionych w art. w art. 42 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz niewłaściwe sprawowanie pieczy zastępczej nad powierzonymi dziećmi. W 2017 r. decyzją Sądu Rejonowego w Katowicach **rozwiązano 9 rodzin zastępczych** (w 2015 r. – 12 rodzin, w 2016 r. – 21 rodzin).

Ponadto w 2017 r. w przypadku **27 dzieci** (w 2015 r. – 16 dzieci, w 2016 r. – 26 dzieci) piecza zastępcza wygasła z powodu pełnoletniości i usamodzielnienia się wychowanka, zgonu rodzica zastępczego lub dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, powierzenia dziecka w pieczę innej rodzinie, przeprowadzenia się rodziny zastępczej poza Katowice. W jednym przypadku wygasło postanowienie sądu dotyczące tymczasowego sprawowania funkcji rodziny zastępczej.

Dodatkowo w 2017 r. wydane zostały postanowienia rozwiązujące dwie rodziny zastępcze, które nie wypełniały swojej funkcji z powodu umieszczenia dzieci w innych formach całodobowej opieki i wychowania.

Dzieci zwolnione ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
ogółem, w tym:	16	53	46	45
Powrót do rodziny pochodzenia	5	17	7	7
Adopcja	1	2	0	1
Przekazanie do pieczy instytucjonalnej	2	6	9	9
Zmiana rodziny zastępczej	0	2	1	0
Inne:				
- usamodzielnienie	8	13	27	27
- powierzenie w pieczę	0	2	0	0
- umieszczenie w ZOL	0	1	0	0
- śmierć dziecka	0	1	0	0
- wyprowadzka rodziny zastępczej poza Katowice	0	7	1	0
- śmierć rodzica zastępczego	0	1	0	0
- w toku sprawa o rozwiązanie rz.	0	1	0	0
- ustanie okresu, na jaki rodzinę ustanowiono	0	0	1	1

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

W ostatnich dwóch latach wzrosła liczba dzieci, które opuściły rodziny zastępcze - najczęściej z powodu usamodzielnienia się. Wzrosła ponadto liczba dzieci, które z rodzinnej pieczy zastępczej umieszczane są w pieczy instytucjonalnej, najczęściej z uwagi na niewydolność opiekuńczo – wychowawczą rodzin zastępczych, utrzymującą się pomimo udzielonego wsparcia. Dodatkowo liczba dzieci powracających do rodzin naturalnych wciąż kształtuje się na niskim poziomie, co wskazuje na potrzebę bardziej intensywnej pracy z rodzinami pochodzenia dzieci w formie bezpośredniego wsparcia asystentów rodziny oraz rodzin wspierających.

Dzieci zwolnione z zawodowych rodzin zastępczych	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
ogółem, w tym:	34	26	25	35
Powrót do rodziny pochodzenia	11	3	7	12
Adopcja	15	12	11	15
Rodzina zastępcza	3	8	3	5
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	3	0	0	0
Inne				
- zakład opiekuńczo-leczniczy	2	2	1	1
- powierzenie w pieczę	0	1	3	2

6. Dokonywanie oceny zawodowych rodzin zastępczych w celu przedłużenia umowy – na trzy miesiące przed jej wygaśnięciem

W 2015 r. przeprowadzono oceny funkcjonowania 3 zawodowych rodzin zastępczych w celu zawarcia dalszej umowy. W jednym przypadku ponowna umowa nie została zawarta. W 2016 r. nie sporządzano ocen, a w 2017 r. dokonano oceny 1 zawodowej rodziny zastępczej po roku sprawowania funkcji – z wynikiem pozytywnym. Kolejne oceny zostaną przeprowadzone w 2018 roku – w celu przedłużenia umów.

7. Sporządzenie opinii na podstawie przeprowadzonej oceny rodziny zastępczej niezawodowej składającej wniosek o zawarcie z nią umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji oraz jakości prawowanej dotąd pieczy

W 2015 r. sporządzono 1 negatywną i 1 pozytywną opinię w sprawie niezawodowej rodziny zastępczej, składającej wniosek o przekształcenie w zawodową rodzinę zastępczą, w latach 2016-2017 nie sporządzano takich opinii. Jedna niezawodowa rodzina zastępcza, która w 2017 r. zgłosiła wolę przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą, otrzymała pisemną odpowiedź o braku możliwości przekształcenia z powodu niespełniania warunków, zawartych w „Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”.

ZADANIE VII Usamodzielnienie wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

1. Osoby opuszczające w związku z osiągnięciem pełnoletniości rodzinne oraz instytucjonalne formy pieczy zastępczej zależnie od okresu pobytu poza rodziną naturalną obejmuje się wsparciem i pomocą

Osobom usamodzielnianym na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), przysługuje wsparcie ekonomiczne oraz inne formy wsparcia ze strony organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, którego zadania w mieście Katowice wypełnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w tym:

- świadczenia na kontynuowanie nauki,
- świadczenia na usamodzielnienie,
- świadczenia na zagospodarowanie,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc prawna i psychologiczna.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Liczba osób objętych pomocą	167	168	157	160
Liczba przyznanych świadczeń	1389	1577	1345	1410
Łączna wartość świadczeń (w zł)	691 968,39	755 787,17	665 569,72	698 412,00
Średnia wartość świadczenia (w zł)	498,18	479,26	494,85	495,33

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Liczba osób objętych pomocą	31	39	48	56
Liczba przyznanych świadczeń	31	39	48	56
Łączna wartość świadczeń (w zł)	96 923,59	169 916,84	168 142,02	167 120,00
Średnia wartość świadczenia (w zł)	3 126,57	4 356,84	3 502,96	2 984,29

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Liczba osób objętych pomocą	32	33	46	56
Liczba przyznanych świadczeń	32	33	46	56
Łączna wartość świadczeń (w zł)	91 701,17	63 382,18	90 388,20	125 920,00
Średnia wartość świadczenia (w zł)	2 865,66	1 920,67	1 964,96	2 248,57

Usamodzielniani wychowankowie, którym koordynatorzy udzielili wsparcia	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Prognoza na 2018 r.
Ogółem*, w tym:	106	50	68	68
- w uzyskaniu odpowiednich warunków	61	33	47	47
- w uzyskaniu zatrudnienia	36	23	21	21
- w uzyskaniu dostępu do pomocy	73	33	36	36

*Wychowankowie korzystają z kilku form wsparcia jednocześnie, zależnie od własnych potrzeb.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach udzielają różnych form pomocy usamodzielnianym wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej. Pozostali usamodzielniani wychowankowie (w tym wychowankowie rodzin zastępczych i placówek, nieobjęci pomocą i wsparciem koordynatora), w latach 2015-2017 korzystali ze wsparcia pracowników socjalnych w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej – **53 osoby** w każdym roku okresu sprawozdawczego.

Komentarz – ocena, wnioski, rekomendacje

Wychowankowie, którzy z uwagi na osiągnięcie pełnoletniości opuszczają rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej, objęci zostali wsparciem i pomocą. Zaplanowano objęcie wychowanków jednocześnie pomocą na usamodzielnienie oraz pomocą rzeczową, co pozwoli na bardziej racjonalne wykorzystanie środków. Należy wziąć pod uwagę, że pomoc może być przyznawana w kilku etapach, dlatego średnie świadczenie nie odzwierciedla kwoty faktycznie przyznanej i realizowanej pomocy na rzecz każdego wychowanka.

Koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017” za 2017 r.

W 2017 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach kontynuował wykonywanie zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Na realizację powierzonych zadań, związanych z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych oraz zadań związanych z usamodzielnianiem pełnoletnich wychowanków, opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach miał zabezpieczone środki w planie finansowym.

Ogólny koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017” za 2017 r. wyniósł **10 468 680,43 zł**. Był wyższy niż w 2015 r. i 2016 r. Szczegółowe dane porównawcze przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj wydatku	2015 r. (w zł)	2016 r. (w zł)	2017 r. (w zł)	łącznie (w zł)
Świadczenia pieniężne dla rodzin zastępczych	4 859 596,49	4 670 388,92	4 678 900,45	14 208 885,86
Dodatek wychowawczy dla dzieci w rodzinach zastępczych	-	1 683 772,58	2 207 216,62	3 890 989,20
Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek	880 593,15	989 086,19	924 099,94	2 793 779,28
Koszty zakwaterowania i żywienia dzieci w zakładach opiekuńczo-leczniczych	125 506,80	217 559,00	408 551,95	751 617,75
Koszty wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych oraz osób do pomocy w gospodarstwie domowym (ze składkami pracodawcy)	624 523,48	563 129,65	624 520,98	1 812 174,11
Koszty szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, zleconych Stowarzyszeniu na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom	42 022,46	7 600,00	szkolenia sfinansowano w ramach projektu z udziałem funduszy unijnych	49 622,46
Koszty funkcjonowania i obsługi Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	1 111 987,21	1 486 575,04	1 625 390,49	4 223 952,74
Koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”	7 644 229,59	9 618 111,38	10 468 680,43	27 731 021,40

Podsumowanie

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 z późn. zm.), dzieci poniżej wieku szkolnego nie powinny być umieszczane w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. W latach 2015-2017 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach z powodzeniem realizował „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”. Jednak nadal istnieje pilna konieczność pozyskiwania kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz zawodowej, co w kolejnych latach powinno doprowadzić do sukcesywnego minimalizowania zjawiska umieszczania dzieci poniżej 10 roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Pozwoliłoby także na skrócenie okresu oczekiwania małych dzieci na umieszczenie w stałej rodzinie zastępczej po opuszczeniu pogotowia rodzinnego.

Dobrym sposobem na zapewnienie pieczy zastępczej większej ilości potrzebujących dzieci będzie dążenie do pełnego wykorzystania miejsc w niezawodowych rodzinach zastępczych (przepisy dopuszczają jednoczesny pobyt w rodzinie zastępczej 3 dzieci) oraz do umieszczania kolejnych dzieci po usamodzielnieniu dotychczasowych wychowanków. Wymaga to kontynuacji pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologów i pedagoga w celu motywowania prawidłowo funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych do przyjmowania kolejnych dzieci lub do przekształcenia w zawodową rodzinę zastępczą.

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach będzie nadal kontynuował działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego, w celu pozyskiwania kolejnych kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej. Na maj 2018 r. w Katowicach zaplanowano kolejne uroczyste obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Ponadto zaplanowano też kontynuowanie szkoleń, podnoszących kwalifikacje i rozwijających kompetencje rodzin zastępczych, funkcjonujących na terenie miasta Katowice.

W oparciu o dane ze sprawozdań, w tym – prognozowane zapotrzebowanie na świadczenia i wsparcie dla rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków oraz w oparciu o przewidywane koszty ich realizacji, sporządzono „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020”, przyjęty przez Radę Miasta uchwałą nr LII/1046/18 Rady Miasta Katowice z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020”. Koszt realizacji na 2018 r. prezentuje poniższa tabela.

Rodzaj wydatku	Plan na 2018 r. (w zł)
Świadczenia pieniężne dla rodzin zastępczych	4 792 877,00
Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek	991 452,00
Koszty wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych oraz osób do pomocy w gospodarstwie domowym (ze składkami pracodawcy)	668 834,00
Koszty szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, zleconych Stowarzyszeniu na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom	37 633,00
Koszty funkcjonowania i obsługi Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	1 369 587,00
Koszt realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017”	7 860 383,00*

*Dodatek wychowawczy oraz opłata za pobyt dzieci w zakładach opiekuńczo-wychowawczych nie wynikają z „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2018-2020”, dlatego nie zostały ujęte w kosztach realizacji Programu na 2018 r.